

P6_TA-PROV(2004)0011

Situācija Baltkrievijā *

Eiropas Parlamenta rezolūcija par situāciju Baltkrievijā

Eiropas Parlaments,

- ņemot vērā savu iepriekšējo rezolūciju par situāciju Baltkrievijā,
- ņemot vērā jo īpaši savu 1996. gada 24. oktobra rezolūciju par situāciju Baltkrievijā¹, kurā Parlaments nolēma ES un Baltkrievijas partnerattiecību un sadarbības nolīguma ratifikāciju vairs neturpināt, kamēr Baltkrievijas varas iestādes nebūs skaidri apliecinājušas savu apņēmību pilnībā ievērot galvenās demokrātiskās tiesības un cilvēktiesības,
- ņemot vērā jo īpaši savu 2001. gada 5. jūlija rezolūciju par Baltkrieviju², ko pieņēma 2001. gadā pirms prezidenta vēlēšanām, un Parlamentārās Troikas (EDSO Parlamentārā asambleja, Eiropas Padomes Parlamentārā asambleja un Eiropas Parlaments) ziņojumus, kurus publicēja pēc 2000. gada vispārējām vēlēšanām (2001. gada 30. janvārī) un prezidenta vēlēšanām 2001. gadā,
- ņemot vērā jo īpaši savu 2003. gada 11. februāra rezolūciju³ par Eiropas Savienības un Baltkrievijas attiecībām — partnerattiecību nākotnē,
- ņemot vērā EDSO 1999. gada Stambulas augstākā līmeņa sanāksmes deklarāciju⁴,
- ņemot vērā Eiropas Padomes rezolūcijas par situāciju Baltkrievijā, jo īpaši 2004. gada 28. aprīļa rezolūciju⁵ par preses vajāšanu Baltkrievijas Republikā,
- ņemot vērā EDSO misijas Minskā vadītāja agrāko paziņojumu, kurā viņš nosodīja to divu Baltkrievijas opozīcijas pārstāvju notiesāšanu, ko apsūdzēja neslavas celšanā Baltkrievijas prezidentam,
- ņemot vērā 2004. gada 30. jūlijā Nīderlandes prezidentūras Eiropas Savienības vārdā izteikto paziņojumu par nepieņemamo spiedienu, kādu Baltkrievijas varas iestādes piemēro pret Eiropas Humanitāro zinātņu universitāti Minskā⁶,
- ņemot vērā Komisijas 2004. gada 11. maija paziņojumu par Eiropas kaimiņattiecību politiku (KOM(2004)0373 galīgā versija),
- ņemot vērā ANO Cilvēktiesību komitejas pieņemtās rezolūcijas un tās lēmumu iecelt īpašu referentu Baltkrievijas jautājumos,

¹ OJ C 347 E, 18.11.1996, 168. lpp.

² OJ C 65 E, 14.03.2002, 373. lpp.

³ OJ C 43 E, 19.02.2004, 60. lpp.

⁴ SUM.DOC/2/99, 1999. gada 19. novembrī

⁵ Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas rezolūcija Nr.1372 (2004).

⁶ 11835/1/04 REV 1.

- ņemot vērā Reglamenta 103. panta 4. punktu,
- A. tā kā Baltkrievijas parlamenta vēlēšanas notiks 2004. gada 17. oktobrī,
- B. tā kā prezidents Lukašenko ir pieņēmis lēmumu, ka vienlaikus notiks referendums par tā Konstitūcijas panta atcelšanu, kas ierobežo prezidenta pilnvaru termiņu amatā līdz pieciem gadiem pēc kārtas,
- C. tā kā Parlamentārā Troika ir secinājusi, ka prezidenta vēlēšanas ne 2000. gadā, ne arī 2001. gadā nebija brīvas un ka pirms tām valdība veica patvarīgas darbības pret politisko opozīciju, neatkarīgiem plašsaziņas līdzekļiem un vēlēšanu novērošanas organizācijām,
- D. tā kā situācija Baltkrievijā nav uzlabojusies, bet gan turpinājusi pasliktināties līdz tādām stāvoklim, kad izaicinoši pārkāpj cilvēktiesības, pārstāvju palātai atņem tās likumdošanas tiesības un ekonomisko dzīvi nosaka prezidents; tā kā šie pārkāpumi ietver demokrātiskās opozīcijas pārstāvju ieslodzīšanu cietumā un cita veida represijas pret viņiem, politisko partiju svīturošanu no sarakstiem pirms vēlēšanām, vardarbību pret opozīcijas kandidātiem un draudus viņiem, kā arī aizliegumus opozīcijas partiju pārstāvjiem vēlēšanu iecirkņos,
- E. tā kā ES ir vairākkārt nosodījusi ievērojamu opozīcijas vadītāju arestu, ko veikusi Lukašenko valdība un tā kā netiek izmeklētas lietas par daudzām pazudušām personām,
- F. tā kā pēdējos dažos gados vairāk nekā 50 dažādu līmeņu un dažādas politiskas orientācijas demokrātisku NVO, vairāk nekā 20 neatkarīgu plašsaziņas līdzekļu, vairākas izglītības iestādes un vairākas politiskas partijas ir slēgtas “tehnisku” iemeslu dēļ, kaut gan bija skaidrs, ka visos gadījumos šīs organizācijas tika sodītas par prezidenta un viņa politikas kritiku,
- G. tā kā Baltkrievijā aizvien turpinās demokrātiskās kustības aktīvistu un neatkarīgo žurnālistu aresti un tiesas prāvas politisku motīvu dēļ, kā arī ārzemju pilsoņu deportācijas; tā kā tikai pirms dažām dienām diviem Baltkrievijas opozīcijas pārstāvjiem, Valerijam Levoņevskim un Aleksandram Vasiļjevam, apsūdzot viņus neslavas celšanā Baltkrievijas prezidentam, piesprieda divus gadus ieslodzījumā,
- H. ārkārtīgi nobažījies par Baltkrievijas varas iestāžu lēmumu starptautiski atzītajai Eiropas Humanitāro zinātņu universitātei Minskā, kura uzskatāmi apliecināja akadēmisko brīvību un izglītības un pētniecisko programmu atbilstību patiesām Eiropas vērtībām, atsaukt atļauju darboties kā juridiskai personai, ar šo rīcību neprognozējami ietekmējot simtiem studentu un pasniedzēju akadēmisko nākotni,
- I. ņemot vērā Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas 2004. gada 28. maija rezolūciju, kas apstiprina pierādījumus par valsts augstāko ierēdņu līdzdalību opozīcijas vadošo personu nolaupīšanā un nepamatotā nogalināšanā 1999. gadā,
- J. uzsverot pieaugošo politisko izolāciju, kādā nonāk Baltkrievija, vienīgā Austrumeiropas valsts, ar kuru ES vēl nav parakstījusi partnerattiecību un sadarbības nolīgumu,
- K. uzsverot faktu, ka Baltkrievija ir iekļauta to valstu skaitā, uz kurām attiecas Eiropas kaimiņattiecību politika, taču patlaban, valstī trūkstot demokrātijai un tiesiskumam, tā nav saņēmusi piedāvājumu paplašināt sadarbību, neraugoties uz Baltkrievijas pilsoņu cerībām paplašināt sadarbību ar Eiropas Savienību,

1. stingri nosoda Baltkrievijas režīma diskriminējošos uzbrukumus plašsaziņas līdzekļiem, žurnālistiem, opozīcijas pārstāvjiem, cilvēktiesību aktīvistiem un jebkurām personām, kuras mēģina brīvi izteikt kritiku par prezidentu un režīmu, ko apliecina patvaļīgie aresti, sliktā izturēšanās pret ieslodzītajiem, cilvēku bezvēsts pazušana, izsekošana politisku motīvu dēļ un cita veida represijas, kuras ignorē demokrātijas un tiesiskuma pamatprincipus;
2. aicina Baltkrievijas iestādes garantēt brīvu, taisnīgu, vienlīdzīgu, kontrolējamu un pārredzamu parlamenta vēlēšanu norisi 2004. gada 17. oktobrī, nodrošināt, ka ievēlētajam parlamentam tiek piešķirtas reālas pilnvaras, un noraida pret nozīmīgākajām opozīcijas partijām vērstos pasākumus kā nedemokrātiskus, iekaitot Strādnieku partijas aizliegumu un Baltkrievijas Tautas fronteī izteikto oficiālo "brīdinājumu", kas varētu izrādīties pirmais solis šīs partijas aizliegšanai;
3. aicina Baltkrievijas pilsoņus piedalīties gaidāmajās parlamenta vēlēšanās; stingri mudina centrālo vēlēšanu komiteju visām valsts politiskajām kustībām nodrošināt vienādu šīs komitejas pieejamību un vienādas iespējas izvirzīt kandidātus, aicina Baltkrievijas valdību atļaut starptautiskajiem novērotājiem uzraudzīt vēlēšanu norisi, lai garantētu, ka tās notiek brīvi un godīgi; atzīst šo vēlēšanu lielo nozīmi demokrātijas atjaunošanā Baltkrievijā un Baltkrievijas reintegrācijā starptautiskajā demokrātiskajā sabiedrībā;
4. prezidenta Lukašenko mēģinājumus ar referendumu pagarināt savu amatā atrašanās termiņu uzskata par turpmāku apliecinājumu autoritārajam stilam, kādā viņš vada valsti, kā arī mudina prezidentu Lukašenko ievērot Baltkrievijas Konstitūcijas noteikumus, kas attiecas uz republikas prezidenta maksimālo amata termiņu, un atturēties no referenduma rīkošanas šajā jautājumā;
5. aicina Baltkrievijas varas iestādes nekavējoties apturēt vardarbību pret jebkādam izglītības iestādēm valstī un ievērot akadēmiskās brīvības, izglītības sistēmas autonomijas un izglītības tolerances pamatprincipus;
6. izsaka visnopietnākās bažas par to, ka tiek slēgta Eiropas Humanitāro zinātņu universitāte — labi strukturēta akadēmiskā iestāde, kas ir organizējusi nozīmīgus sadarbības pasākumus kultūras jomā ar ES dalībvalstīm un iemieso akadēmiskās brīvības un izglītības sistēmas autonomijas principus; izsaka līdzīgas bažas par to, ka tiek slēgta Jakuba Kolasa skola, kas ir vienīgā vidusskola, kurā visus priekšmetus pasniedz baltkrievu valodā;
7. aicina Baltkrievijas varas iestādes nekavējoties atbrīvot Valeriju Levoņevski, Aleksandru Vasiļjevu un Mihailu Lariniču, kā arī visus ieslodzītos režīma politiskos oponentus;
8. apsveic ANO Cilvēktiesību komitejas lēmumu iecelt īpašu referentu par cilvēktiesību jautājumiem Baltkrievijā un mērķi attīstīt cilvēktiesību izglītošanas programmas visos sabiedrības slāņos;
9. aicina Baltkrievijas varas iestādes ievērot arodbiedrību tiesības, jo īpaši tiesības apvienoties, ko garantē Starptautiskās darba organizācijas (*ILO*) konvencijas, kuras Baltkrievija ir ratificējusi;
10. vēlreiz uzsver, ka ES un Baltkrievijas attiecību turpmāka attīstība būs atkarīga no progresā, kāds valstī sasniegts demokrātijas un reformu jomā;
11. aicina ES Padomes prezidentūru izdarīt spiedienu uz Baltkrievijas varas iestādēm, lai tās

atļautu uz Baltkrieviju sūtīt Eiropas Parlamenta delegāciju novērot vēlēšanas 2004. gada 17. oktobrī un radītu apstākļus neatkarīgai novērošanai;

12. mudina Komisiju organizēt apmaiņas programmas “cilvēks cilvēkam”, kas pašreiz veidojas lielākoties spontāni starp Baltkrievijas Černobiļas bērnu apvienībām un dažām ES dalībvalstu pašvaldībām; šajā sakarā aicina izveidot īpašu struktūru, lai atbalstītu tās Baltkrievijas apvienības, kuras patiešām ievēro demokrātiskās vērtības;
13. uzdod Parlamenta priekšsēdētājam nosūtīt šo rezolūciju Padomei, Komisijai, dalībvalstu parlamentiem un valdībām, Baltkrievijas valdībai un parlamentam, kā arī EDSO un Eiropas Padomes parlamentārajām asamblejām.